

รายงานการวิจัย

การติดตามผลหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการพยาบาลผู้ป่วยที่ได้รับการบำบัดทดแทนไต (สำหรับพยาบาลผู้เชี่ยวชาญไตเทียม) สภาการพยาบาล

วันวิสาข์ จันทร์วาสน์* และดร. พิภูล เอกวรังกูร **

Junvas, W., & Ekwarangkoon, P.

The follow up study of nursing specialty curriculum in renal replacement therapy nursing for kidney expert nurses Thailand Nursing and Midwifery Council.

Thai Journal of Nursing, 63(3), 56-64, 2014.

Key Words: Follow-up Study, Nursing Specialty Curriculum, Renal Replacement Therapy.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามผลหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการพยาบาลผู้ป่วยที่ได้รับการบำบัดทดแทนไตสำหรับพยาบาลผู้เชี่ยวชาญไตเทียม สภาการพยาบาล ใน 4 ประเด็น คือ 1) ความสามารถในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของผู้สำเร็จการศึกษา 2) ความคิดเห็นต่อหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง 3) ความก้าวหน้าของผู้สำเร็จการศึกษากายหลังจากสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร และ 4) ผลกระทบต่อหน่วยงานของผู้สำเร็จการศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ คณะทำงานจัดทำหลักสูตรฯ จำนวน 11 คน ผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 265 คน และผู้บังคับบัญชาขั้นต้นของผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 265 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและ

แบบสัมภาษณ์ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รายข้อ ตั้งแต่ 0.67 - 1.00 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าความถี่ ร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภายหลังสำเร็จการศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษามีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่เพิ่มขึ้นตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฯ ทุกข้อ 2) ความคิดเห็นต่อหลักสูตรฯ ด้านกระบวนการให้ความรู้ มีความชัดเจนครอบคลุม ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฯ และมีความทันสมัย ได้มีข้อเสนอแนะให้พัฒนาคุณภาพของ CD ROM ให้อ่านง่ายและชัดเจน ปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้มีการฝึกปฏิบัติและการบริหารหลักสูตรโดยกำหนด

วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยและประเมินผลการศึกษา) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

*นักวิชาการวิชาชีพการพยาบาล สภาการพยาบาล

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อัตราค่าลงทะเบียนศึกษาให้เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจ
3) ภายหลังสำเร็จการศึกษา ในภาพรวมหลักสูตรฯ ส่ง
ผลกระทบต่อผู้สำเร็จการศึกษาในด้านความ

ก้าวหน้า และ 4) หลักสูตรฯ ส่งผลกระทบต่อ
หน่วยงานของผู้สำเร็จการศึกษาในทุกด้าน

Abstract

The objective of this research was to evaluate the outcomes of a nursing specialty curriculum in renal replacement therapy for kidney expert nurses of Thailand Nursing and Midwifery Council in the following four issues: 1) the graduates' working performance ability, 2) the graduates' opinions concerning appropriateness of the course, 3) progress of the graduates after graduation, and 4) the impacts of the course on the graduates' organization. The population was 11 nursing specialty curriculum makers. The sample was 265 graduates and 265 primary supervisors of the graduates. The research instruments were the questionnaires and interviews. The content validity index according to each items were 0.67 to 1.00. Frequency and percentage were used in quantitative data and content analysis for qualitative data.

The research results were as follows: 1) The graduates had ability to improve their working performance in every course objectives after their graduation. 2) In terms of their opinions concerning appropriateness of the course, the result showed that knowledge developing process which included course contents, self-learning packages and CD ROM were clear, updated, comprehensive and consistent with the course objectives. They also suggested improving the quality of the CD ROM by making it clearer and easier to read. For the course management, they suggested that practice should be included in the course, and registration fee should be appropriately set according to the current economic situation. 3) In relation to progress of the graduates after graduation, it revealed that the course positively affected to the graduates' career advancement. 4) For the impacts of the course on the graduates' organization, the finding showed that the course had positive impacts on their organization in all aspects.

ความสำคัญของปัญหา

ปัญหาภาวะสุขภาพของประชาชนเป็นสาเหตุหนึ่ง
ที่ทำให้ทิศทางการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) เน้น
การพัฒนาระบบสุขภาพอย่างครบวงจรที่มุ่งการส่งเสริม
การป้องกัน การรักษา และการฟื้นฟูสภาพร่างกายและ
จิตใจ พัฒนาคุณภาพบริการและการผลิตบุคลากรทาง

การแพทย์และสาธารณสุข (สำนักงานคณะกรรมการ
พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนาย
กรัฐมนตรี, 2550) การเปลี่ยนแปลงนี้มีผลต่อการจัดการ
ศึกษาพยาบาลเป็นอย่างมากประกอบกับแผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559)
ที่ระบุแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้

ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน และให้ความสำคัญกับการส่งเสริม การลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพอย่างเป็นองค์รวม ทำให้เกิด การพัฒนาบุคลากรด้านสาธารณสุขให้เหมาะสม ด้วย กระแสของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่ได้กล่าวถึงสิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุข โดย บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการบริการสาธารณสุขจากรัฐที่ต้อง เป็นไปอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ มีผลให้ประชาชน ทุกคนหันมาตระหนักในสิทธิที่ตนพึงจะได้รับ เกิดความ คาดหวังการบริการที่เป็นเลิศ พยาบาลไทยจึงต้องขยาย บทบาทและพัฒนาสมรรถนะให้สอดคล้องกับความต้องการ ของประชาชน ทศนา บุญทอง (2543) ได้กล่าวว่า “ความ ต้องการการดูแลเมื่อเจ็บป่วย คือ ต้องการการดูแลจาก ผู้มีความรู้ความชำนาญเฉพาะทาง ทั้งนี้จากความเจริญ ก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์สุขภาพและเทคโนโลยีด้านการ แพทย์โดยเฉพาะเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เข้ามามีบทบาท ในด้านการรักษา เป็นผลให้มีผู้ป่วยที่มีปัญหาซับซ้อนใน การดูแล จำเป็นต้องได้รับการดูแลจากผู้ให้บริการที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะทางมากขึ้นด้วย”

ประเทศไทย มีการพัฒนาหลักสูตรการพยาบาล เฉพาะทางตั้งแต่ ปี 2519 เป็นต้นมา (อรพรรณ โตสิงห์, 2552) แต่สภาการพยาบาลได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการ จัดหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางในปี 2546 หลักสูตร การพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการพยาบาลผู้ป่วยที่ได้รับการ บำบัดทดแทนไต ซึ่งเปิดดำเนินการในปี 2538 จึงเป็น หลักสูตรหนึ่งที่ไม่ได้ผ่านการรับรองจากสภาการพยาบาล แต่มีผู้สำเร็จการศึกษาแล้วจำนวน 984 คน ซึ่งได้รับการ รับรองคุณวุฒิโดยสมาคมโรคไตแห่งประเทศไทยร่วมกับ ชมรมพยาบาลโรคไตแห่งประเทศไทย พยาบาลผู้เชี่ยวชาญ ไตเทียมจัดเป็นบุคลากรทางสุขภาพหลักที่มีความสำคัญ ในการให้การดูแลผู้ใช้บริการโรคไต และต้องมีความรู้ความ สามารถเฉพาะทางและเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่มีความ ซับซ้อน ปัจจุบันพยาบาลผู้เชี่ยวชาญไตเทียมต้องทำหน้าที่

ในการสอนภาคปฏิบัติแก่พยาบาลผู้เข้ารับการศึกษาใน หลักสูตรพยาบาลเฉพาะทาง สาขานี้ด้วย จึงจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ต้องมีการเพิ่มพูนความรู้ให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน ได้รับการพัฒนาศักยภาพให้สามารถปฏิบัติบทบาทอาจารย์ ในภาคปฏิบัติ และต้องได้รับการรับรองสถานะจากสภา การพยาบาล เพื่อให้เป็นที่ยอมรับในวงการวิชาชีพทาง สุขภาพและสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สภาการพยาบาลได้จัดทำหลักสูตรการพยาบาล เฉพาะทาง สาขาการพยาบาลผู้ป่วยที่ได้รับการบำบัด ทดแทนไต (สำหรับพยาบาลผู้เชี่ยวชาญไตเทียม) ขึ้น โดย มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตบุคลากรพยาบาลให้มีสมรรถนะใน การพยาบาลผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายได้ ใช้การเรียนรู้ ด้วยตนเอง ประกอบด้วย รายวิชาภาคทฤษฎี 10 หน่วยกิต และภาคปฏิบัติ 5 หน่วยกิต ซึ่งเทียบโอนจากประสบการณ์ การปฏิบัติงานในบทบาทพยาบาลผู้เชี่ยวชาญไตเทียม และ มีแบบทดสอบสำหรับวัดความรู้หลังการศึกษาด้วยตนเอง ปัจจุบันหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการพยาบาล ผู้ป่วยที่ได้รับการบำบัดทดแทนไต (สำหรับพยาบาล ผู้เชี่ยวชาญไตเทียม) ของสภาการพยาบาล ดำเนินการ เสร็จสิ้นแล้ว จากที่เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปีการศึกษา 2552 – 2553 ได้ 5 รุ่น มีผู้สำเร็จการศึกษาจำนวน 813 คน จึง ต้องมีการติดตามผลหลักสูตรให้ทราบว่า การจัดการศึกษา ได้รับความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายเพียงใด มีปัญหาอุปสรรคใดบ้างที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข

การติดตามผล (Follow up) เป็นกระบวนการที่ กระทำภายหลังที่โครงการดำเนินงานเสร็จสิ้นไปแล้ว โดย มีเป้าหมายเพื่อพัฒนา ปรับปรุง แก้ไขการดำเนินโครงการ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้นในอนาคต (สมคิด พรหมจ้อย, 2552) การติดตามผล เป็นประเภทของการประเมินผล หลักสูตรเมื่อเวลาผ่านไป ประเด็นหนึ่งที่ศึกษาถึงความเหมาะสม ของหลักสูตรเมื่อเวลาผ่านไป ความยืดหยุ่นของหลักสูตร ภายใต้อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อนำ

ผลที่ได้มาแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรต่อไป (สุวิมล ตีรกาพันธ์, 2550) สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2551) ได้ให้ความสำคัญของการติดตามผลว่ามีความสำคัญมากจนมีคำกล่าวซึ่งเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการประเมินผลว่า ถ้าไม่มีการติดตามผลภายหลังโครงการ สิ้นสุดไประยะหนึ่งแล้ว จะไม่สามารถบอกคุณค่าและความสำเร็จของโครงการได้เลย ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ช่วยเหลือวิชาการในคณะทำงานผู้จัดทำหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการพยาบาลผู้ป่วยที่ได้รับการบำบัดทดแทนไต (สำหรับพยาบาลผู้เชี่ยวชาญไตเทียม) ของสภาการพยาบาล จึงสนใจศึกษาเรื่องนี้ เพื่อให้ผู้บริหารได้ใช้ผลการวิจัยในการตัดสินใจและมีทางเลือกในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานของหลักสูตรให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป

คำถามการวิจัย

ผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินงานหลักสูตรมีหรือไม่ และเป็นอย่างไรในข้อต่อไปนี้

1. ผู้สำเร็จการศึกษามีความสามารถในการปฏิบัติงานตามหน้าที่เพิ่มขึ้นภายหลังสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรฯ หรือไม่ อย่างไร
2. ผู้สำเร็จการศึกษาและคณะผู้จัดทำหลักสูตรมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรฯ เป็นอย่างไร
3. ความก้าวหน้าของผู้สำเร็จการศึกษาภายหลังสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรฯ เป็นอย่างไร
4. ผลกระทบของหลักสูตรต่อหน่วยงานของผู้สำเร็จการศึกษากเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

ศึกษาติดตามผลหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการพยาบาลผู้ป่วยที่ได้รับการบำบัดทดแทนไต (สำหรับพยาบาลผู้เชี่ยวชาญไตเทียม) สภาการพยาบาล ในประเด็นต่อไปนี้

1. ความสามารถในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของผู้สำเร็จการศึกษา
2. ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการพยาบาลผู้ป่วยที่ได้รับการบำบัดทดแทนไต (สำหรับพยาบาลผู้เชี่ยวชาญไตเทียม) สภาการพยาบาลของผู้สำเร็จการศึกษา
3. ความก้าวหน้าของผู้สำเร็จการศึกษาภายหลังสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรฯ
4. ผลกระทบของหลักสูตรฯ ต่อหน่วยงานของผู้สำเร็จการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ชนิดของการวิจัย เป็นการศึกษาเชิงประเมิน (Evaluation research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ 1) คณะผู้จัดทำหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการพยาบาลผู้ป่วยที่ได้รับการบำบัดทดแทนไต (สำหรับพยาบาลผู้เชี่ยวชาญไตเทียม) สภาการพยาบาล จำนวน 11 คน 2) พยาบาลผู้เชี่ยวชาญไตเทียมที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางนี้ ในปีการศึกษา 2552-2553 จำนวน 813 คน และ 3) ผู้บังคับบัญชาชั้นต้นของพยาบาลผู้เชี่ยวชาญไตเทียมที่สำเร็จการศึกษานี้

กลุ่มตัวอย่าง พยาบาลผู้เชี่ยวชาญไตเทียมที่สำเร็จการศึกษา เลือกโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ขนาดกลุ่มตัวอย่างได้จากตารางขนาดตัวอย่างที่ความเชื่อมั่น 95% ของ Krejcie and Morgan (1970 อ้างในพิสนุ พงศ์ศรี, 2551) ได้จำนวน 265 คน และผู้บังคับบัญชาชั้นต้นของพยาบาลกลุ่มนี้

เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ ชนิดมีโครงสร้าง มีจำนวน 22

ข้อ ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนตัว และความคิดเห็นต่อกระบวนการจัดทำหลักสูตร ได้แก่ การตอบสนองของหลักสูตรและชุดการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร รูปแบบการจัดการเรียนรู้ และข้อเสนอแนะที่ใช้คำถามปลายเปิด

2. แบบสอบถามความคิดเห็นต่อหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางฯ มีจำนวน 46 ข้อ ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนตัวและความคิดเห็นต่อหลักสูตรฯ ใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ผลผลิตของหลักสูตร ได้แก่ ความสามารถในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของผู้สำเร็จการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฯ 2) กระบวนการให้ความรู้ประกอบด้วย โครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตร ชุดการศึกษาด้วยตนเองและ CD ROM และการบริหารหลักสูตร และ 3) ผลกระทบของหลักสูตรฯ ต่อผู้สำเร็จการศึกษา

3. แบบสอบถามความคิดเห็นต่อผลผลิตของหลักสูตรฯ มีจำนวน 19 ข้อ ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนตัวและความคิดเห็นต่อผลผลิตของหลักสูตร ประกอบด้วย ความสามารถในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของผู้สำเร็จการศึกษา ผลกระทบของหลักสูตรฯ ต่อผู้สำเร็จการศึกษา และต่อหน่วยงานและข้อเสนอแนะในการจัดหลักสูตรที่ใช้คำถามปลายเปิด

การตอบใช้มาตราประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด กำหนดคะแนนเท่ากับ 1-5 ตามลำดับ การแปลผลใช้ค่าร้อยละกำหนดเกณฑ์การตัดสินไว้ที่ร้อยละ 60

การหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน แล้วนำมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รายข้อแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แต่ละข้อ หาค่า IOC ได้ตั้งแต่ 0.67 - 1.00

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยแนะนำตัวชี้แจง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ส่งไปยังผู้สำเร็จการศึกษาพร้อมแบบสอบถามจำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามของผู้สำเร็จการศึกษาและผู้บังคับบัญชา พร้อมทั้งแนบซองติดแสตมป์และจำหน่ายของส่งกลับมาถึงผู้วิจัย ภายในช่วงวันที่ 30 ธันวาคม 2555 - วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2556 ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จากผู้สำเร็จการศึกษาจำนวน 249 ฉบับ (ร้อยละ 93.96) และจากผู้บังคับบัญชาจำนวน 228 ฉบับ (ร้อยละ 86.04)

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ คณะผู้จัดทำหลักสูตรฯ จำนวน 11 คน ทางโทรศัพท์ โดยผู้วิจัยขอนัดวัน เวลาสัมภาษณ์จาก และได้ส่งแบบสัมภาษณ์ถึงทุกท่านล่วงหน้าทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ใช้เวลาการสัมภาษณ์ประมาณ 20-30 นาที

การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง โครงการวิจัยผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ทางการแพทย์ ตามเอกสารรับรองโครงการวิจัยเลขที่ 2/2555 ลงวันที่ 10 สิงหาคม 2555 และผู้วิจัยมีเจตนาถึงผู้ตอบแบบสอบถามโดยรักษาความลับของข้อมูลส่วนบุคคลโดยส่งซองติดแสตมป์จำหน่ายของถึงผู้วิจัยโดยตรง ผู้ตอบแบบสอบถามมีสิทธิปฏิเสธการให้ข้อมูล ผู้วิจัยปกป้องอันตรายของผู้ถูกวิจัย โดยไม่เปิดเผยชื่อของผู้เข้าร่วมวิจัย และนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวม

การวิเคราะห์ข้อมูล หาค่าความถี่ ร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคล ผู้จัดทำหลักสูตรจำนวน 11 คน มี 5 คนที่มีอายุในช่วง 51-60 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท ปฏิบัติงานในสถาบันให้บริการปฏิบัติงานการพยาบาลเป็นเวลา 31-40 ปี ผู้สำเร็จการศึกษาร้อยละ 54.22 มีอายุในช่วง 41-50 ปี ร้อยละ 76.71 มีวุฒิการศึกษา

ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 44.99 ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลทั่วไป ร้อยละ 67.07 ปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้ปฏิบัติการ ร้อยละ 51.41 ปฏิบัติงานพยาบาลไตเทียมถึงปัจจุบัน เป็นเวลา 10-20 ปี และร้อยละ 91.57 เข้าศึกษาในหลักสูตร เพราะต้องการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถทางวิชาการ ผู้บังคับบัญชาชั้นต้นของผู้สำเร็จการศึกษา ร้อยละ 44.30 มีอายุในช่วง 51-60 ปี ร้อยละ 70.61 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 39.91 ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลทั่วไป ร้อยละ 41.23 ปฏิบัติงานพยาบาลไตเทียมถึงปัจจุบัน เป็นเวลา 21-30 ปี ร้อยละ 52.63 ร่วมงานกับผู้สำเร็จการศึกษาน้อยกว่า 10 ปี

1. ความสามารถในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของผู้สำเร็จการศึกษา พบว่า ภายหลังจากสำเร็จการศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษามีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรทุกข้อ โดยผู้สำเร็จการศึกษาร้อยละ 78.7 และผู้บังคับบัญชา ร้อยละ 77.15 มีความคิดเห็นว่า ผู้สำเร็จการศึกษามีความสามารถมากที่สุดในการประเมินภาวะสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังแบบองค์รวม

2. ความคิดเห็นต่อหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางฯ ผลการวิจัยมีดังนี้

2.1 ผู้สำเร็จการศึกษาร้อยละ 70 มีความคิดเห็นว่า เนื้อหาสาระของหลักสูตรในชุดการศึกษาด้วยตนเอง มีความชัดเจน ครบรอบคลุม ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มากที่สุด ร้อยละ 14.06 และได้ให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพของ CD ROM คือ ปรับปรุงการจัดลำดับเชื่อมโยงของเนื้อหา และปรับปรุงคุณภาพให้อ่านง่ายและชัดเจน จำนวน 35 คน คณะผู้จัดทำหลักสูตรทุกคนเห็นด้วยว่าหลักสูตรตอบสนองตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและสอดคล้องตามความต้องการของสังคม

2.2 การบริหารหลักสูตร พิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ วิธีการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ การกำหนดเกณฑ์การรับนักศึกษา คุณสมบัติ

ผู้เข้าศึกษา การประชาสัมพันธ์ อัตราค่าลงทะเบียน และระยะเวลาในการศึกษา ผลวิจัยมีดังนี้

1) ผู้สำเร็จการศึกษา ร้อยละ 80.72 และผู้จัดทำหลักสูตรร้อยละ 90.9 มีความคิดเห็นว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันและช่วยให้เกิดความรู้และทักษะเพียงพอต่อการปฏิบัติงานมากที่สุด ผู้สำเร็จการศึกษบางคนและผู้จัดทำหลักสูตรร้อยละ 72.72 มีข้อเสนอแนะว่าผู้เข้าศึกษาควรได้รับความรู้จากอาจารย์ผู้สอนมากกว่า การศึกษาด้วยตนเองในรายวิชาแกนระยะเวลา 2-3 วัน เนื่องจากเป็นความรู้ใหม่ และให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้เข้าศึกษาด้วยกัน โดยจัดให้มีการสอนเสริมในห้องเรียนในช่วงแรกของหลักสูตร และให้มีการฝึกปฏิบัติ เนื่องจากปัจจุบันมีวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่เพิ่มขึ้น

2) ผู้สำเร็จการศึกษาร้อยละ 34.14 มีความคิดเห็นว่า วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้และการบริหารหลักสูตรไม่เหมาะสมและควรปรับปรุงในเรื่องการกำหนดเกณฑ์การรับนักศึกษา คุณสมบัติผู้เข้าศึกษา การประชาสัมพันธ์ อัตราค่าลงทะเบียน และระยะเวลาในการศึกษา ประเด็นที่ควรปรับปรุงมากที่สุด คือ อัตราค่าลงทะเบียนศึกษาตลอดหลักสูตรให้ความเหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน ผู้สำเร็จการศึกษาร้อยละ 11.24 ข้อเสนอแนะว่าควรปรับปรุงวิธีการวัดและประเมินผล ให้มีการวัดผลโดยวิธีอื่นร่วมด้วย เนื่องจากข้อสอบค่อนข้างลึกและยากมากเกินไป ประกอบกับระยะเวลาการศึกษาด้วยตนเองน้อยเกินไป เนื่องจากต้องปฏิบัติงานไปพร้อมกับ การศึกษา

3. ความก้าวหน้าของผู้สำเร็จการศึกษภายหลังจากสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร ผลกระทบของหลักสูตรต่อผู้สำเร็จการศึกษาในด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การได้รับการยอมรับจากผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน ความมั่นใจในการปฏิบัติงาน ประโยชน์ต่อการนำ

ไปปฏิบัติงาน และความสามารถในการปฏิบัติบทบาท อาจารย์พิเศษ พบว่าในภาพรวมหลักสูตรส่งผลกระทบต่อ ความรู้และทักษะที่ได้ของผู้สำเร็จการศึกษาโดยมีประโยชน์ ต่อการนำไปปฏิบัติงานมากที่สุด (ร้อยละ 66.27) ผู้บังคับ บัญชาร้อยละ 78.07 มีความคิดเห็นว่าคุณสำเร็จการศึกษา มีความก้าวหน้าภายหลังสำเร็จการศึกษา

4. ผลกระทบของหลักสูตรต่อหน่วยงานของผู้สำเร็จการศึกษา ผู้บังคับบัญชาชั้นต้นมีความคิดเห็น ว่าหลักสูตรส่งผลกระทบต่อหน่วยงานในเรื่องอัตรากำลัง ของบุคลากร ชื่อเสียงของหน่วยงาน และการประกันคุณภาพ ของโรงพยาบาล ผู้บังคับบัญชาร้อยละ 71.93 เสนอแนะว่าควร มีการจัดหลักสูตรครั้งต่อไป

การอภิปรายผลการวิจัย

ภายหลังสำเร็จการศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษามีความ สามารถในการปฏิบัติหน้าที่ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ทุกข้อ หลักสูตรนี้จึงมีส่วนเสริมสร้างให้ผู้เรียนสามารถนำ ความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตาม ขอบเขตและสมรรถนะของการปฏิบัติการพยาบาลเฉพาะ ทางที่สภาการพยาบาลกำหนดไว้ นับได้ว่าบรรลุผลสำเร็จ เป็นที่น่าพอใจ ทั้งนี้เนื่องจากการวางแผนของสภาการ พยาบาลในการจัดโครงการ เริ่มจากการแต่งตั้งคณะทำงาน ที่ประกอบด้วยคณะทำงานจากฝ่ายการศึกษาพยาบาล และจากฝ่ายบริการพยาบาล การวางแผนจัดทำโครงการ อย่างเป็นระบบ ได้แก่ การวิเคราะห์ความจำเป็นในการจัด หลักสูตร การสร้างหลักสูตร การดำเนินการจัดทำหลักสูตร และการประเมินผลและติดตามผล สอดคล้องกับศักดิ์ศรี ปาณะกุล (2554) ที่ระบุไว้ว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนที่สำคัญ ได้แก่ การวิเคราะห์ความ จำเป็นในการฝึกอบรม การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม การ ดำเนินการฝึกอบรม และการประเมินผลและติดตามผล การฝึกอบรม หลักสูตรและเนื้อหาการฝึกอบรมที่ดีจะช่วย

ให้ผู้บริหารหลักสูตรฝึกอบรมสามารถปฏิบัติและดำเนินการ ได้อย่างถูกต้อง ได้ทราบแนวทางการจัดกิจกรรมการ ฝึกอบรม รวมทั้งเทคนิควิธีการต่างๆ ทำให้ผู้รับการฝึกอบรม ได้พัฒนาความรู้ ทักษะความสามารถและทัศนคติ เกิดการ เรียนรู้และบรรลุวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมตามที่ได้ กำหนดไว้

ความคิดเห็นต่อหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง นี้ พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาและผู้จัดทำหลักสูตรมีความ คิดเห็นที่สอดคล้องกันในด้านกระบวนการให้ความรู้ของ หลักสูตร เป็นไปตามที่ ชูชัย สมितिไกร (2554) กล่าวไว้ว่า การฝึกอบรมที่มุ่งเน้นการเรียนรู้รายบุคคล โดยใช้โปรแกรม การเรียนรู้ด้วยตนเองต้องมีเนื้อหาตามลำดับที่จัดวางไว้ เรียบร้อย มีการผลิตโปรแกรมที่เหมาะสม มีความเป็นเหตุ เป็นผลต่อกัน มีความชัดเจน ใช้ง่าย จึงจะสามารถเรียนรู้ เนื้อหาต่างๆ ได้ตามความสามารถและความพร้อมของ ตนเอง ในการบริหารหลักสูตร พบว่า รูปแบบการจัดการ เรียนรู้ในหลักสูตรมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาการณ ในปัจจุบันและช่วยให้เกิดความรู้และทักษะเพียงพอต่อ การปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ ชูชัย สมितिไกร (2554) ที่ ระบุไว้ว่า ลักษณะการเรียนรู้รายบุคคลที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อต้องการเพิ่มความรู้ ให้ใช้โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือการสอนโดยคอมพิวเตอร์และวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่ม ทักษะและความสามารถให้ใช้การฝึกอบรมในงาน แบบ ฝึกหัดรายบุคคล หรือการฝึกโดยใช้อุปกรณ์จำลอง และ สอดคล้องกับ สงัด อุทรานันท์ (2532) ที่ระบุไว้ว่า ในการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละครั้ง ต้องพิจารณาจุด มุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ในแผนการสอนว่ามีจุด มุ่งหมายสำคัญอะไรและควรจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียน บรรลุจุดมุ่งหมายนั้น

ผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นว่าการบริหาร หลักสูตรยังไม่เหมาะสม และควรปรับปรุงในทุกประเด็น อาจเนื่องมาจากการเน้นการศึกษาด้วยตนเองซึ่งผู้เรียนยัง

คงปฏิบัติงานไปพร้อมกับการศึกษาด้วยตนเอง อาจไม่สามารถบริหารจัดการเวลาได้ทัน ประกอบกับมีเนื้อหาเข้าใจยาก ดังนั้นผู้เรียนควรมีระยะเวลาศึกษามากกว่าหลักสูตรที่จัดการสอนในห้องเรียน ส่วนข้อเสนอให้ใช้วิธีวัดผลอื่นๆ ร่วมด้วยนั้น สอดคล้องกับศิริชัย กาญจนวาสี (2547) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมการบอกข้อเท็จจริง ความสัมพันธ์ จัดประเภท วิธีแก้ปัญหา วิจาร์ณ เสนอแนะให้ใช้วิธีการวัดผลโดยการสอบ ส่วนพิสนุ ฟองศรี (2551) เสนอว่า วิธีการประเมินการเรียนรู้มีหลายวิธี สามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับพฤติกรรมของผู้เรียน โดยใช้เครื่องมือให้สอดคล้องกับวิธีการประเมิน

ผู้สำเร็จการศึกษาและผู้บังคับบัญชาชั้นต้น เห็นว่าหลักสูตรส่งผลกระทบต่อผู้สำเร็จการศึกษาในด้านความก้าวหน้า อย่างไรก็ตาม ผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นว่า ความก้าวหน้าของตนเองที่ได้รับไม่ได้เกิดจากการศึกษาในหลักสูตร ในส่วนของผู้บังคับบัญชาชั้นต้นของผู้สำเร็จการศึกษามีความเห็นที่ผู้สำเร็จการศึกษามีความก้าวหน้า

ภายหลังสำเร็จการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพยาบาลผู้เชี่ยวชาญไตเทียมได้รับการรับรองวิทยฐานะจากสมาคมโรคไตแห่งประเทศไทยและชมรมพยาบาลโรคไตแห่งประเทศไทยอยู่แล้ว การได้รับการยอมรับว่าเป็นพยาบาลผู้เชี่ยวชาญไตเทียมจึงถือเป็นความก้าวหน้าในระดับหนึ่งของพยาบาลแล้ว

ข้อเสนอแนะ

1. ควรเปิดหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการพยาบาลผู้ป่วยที่ได้รับการบำบัดทดแทนไต (สำหรับพยาบาลผู้เชี่ยวชาญไตเทียม) สภาการพยาบาลต่อไป
2. หลักสูตรควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติเพิ่มขึ้น และควรปรับปรุงสื่อ เอกสารประกอบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ให้ตัวอักษรชัดเจน อ่านง่าย และมีรูปแบบที่น่าสนใจ
3. ควรพัฒนารูปแบบการจัดหลักสูตรที่เป็นการศึกษาด้วยตนเอง และศึกษาในผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้วย

เอกสารอ้างอิง

- ชูชัย สมितिไกร. (2554). การฝึกอบรบบุคลากรในองค์กร (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทัศนานุญทอง. (2543). ปฏิรูประบบบริการการพยาบาลที่สอดคล้องกับระบบบริการสุขภาพไทยที่พึงประสงค์ในอนาคต (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ศิริยอดการพิมพ์.
- พิสนุ ฟองศรี. (2551). เทคนิควิธีประเมินโครงการ (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธการพิมพ์.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2547). ทฤษฎีการประเมิน (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศักดิ์ศรี ปาณะกุล. (2554). การประเมินหลักสูตรฝึกอบรม. ใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. เอกสารการสอนชุดวิชาการประเมินหลักสูตร. (หน้า 12-1-12-37). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมคิด พรหมจ้อย. (2552). เทคนิคการประเมินโครงการ. (พิมพ์ครั้งที่ 6). นนทบุรี: จตุพรดีไซน์.

- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2551). การออกแบบ การกำกับงานและประเมินโครงการ. ใน สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (บรรณาธิการ). *รวมบทความทางการประเมินโครงการ* (พิมพ์ครั้งที่ 8). (หน้า 153-166). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ตีรกานันท์. (2550). *การประเมินโครงการ:แนวทางสู่การปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัจด์ อุทรานันท์. (2552). *พื้นฐานและหลักการพัฒนาด้านหลักสูตร*. กรุงเทพมหานคร: มิตรสยาม.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรีน. (2550). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554)*. ค้นเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2555, จาก www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p10/plan10/book/สรุปสาระสำคัญของแผนพัฒนาฯ%20ฉบับที่%2010.pdf.
- _____. (2554). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559)*. ค้นเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2555, จาก <http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p11/plan11.pdf>.
- อรพรรณ โตสิงห์. (2552). *คู่มือการจัดทำหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง*. นนทบุรี: สภาการพยาบาล.